

Småföretags- barometern

Västmanlands län

Juni 2021

Ett samarbete mellan:

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

INNEHÅLL

Om Småföretagsbarometern	3
Nettotal och konjunkturindikatorn	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Västmanlands län.....	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Västmanlands län.....	5
Näringslivet i Västmanlands län	6
Småföretagsbarometern – Västmanlands län	7
Konjunkturindikatorn	7
Sysselsättning.....	9
Omsättning	12
Lönsamhetsutvecklingen.....	13
Expansionsutsikter och hinder för expansion.....	15
Slutsatser	17

OM SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar på utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företag i det privata näringslivet med 1–49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp geografiskt så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och insikten kring de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a. Ja/nej
- b. Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator baseras på **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än noll betyder kontraktion, medan ett värde över noll betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå.

Sedan adderas nettotalet för *syssetsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

SAMMANFATTNING AV KONJUNKTURLÄGET I VÄSTMANLANDS LÄN

- **Småföretagskonjunkturen** i Västmanlands län har backat sedan ifjol. Nedgången i konjunkturen har dock inte varit lika brant som i riket som helhet, men Västmanland mäter ändå sin lägsta konjunkturindikator sedan finanskrisen 2008 – 2009. Företagens prognoser för de kommande tolv månaderna är optimistiska, med en kraftig uppgång av konjunkturindikatorn.
- **Sysselsättningstillväxten** i Västmanlands småföretag har mattats av under det senaste året och länet har en negativ tillväxttakt. Det innebär att det är en större andel företag som minskat sin personalstyrka under året som gått än andelen företag som har utökat den. Sysselsättningsutvecklingen placerar sig marginellt över rikssnittet. Trots osäkerhet kring pandemin med risk för ytterligare eller långvariga restriktioner är småföretagen inför det kommande året positiva om sysselsättningsutvecklingen, med förväntningar om en ökad tillväxttakt.
- **Orderingången** i Västmanlands län har mattats av för fjärde året i rad, men tillväxttakten är starkare än riksgenomsnittet. Prognosen för de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av den stora optimism som råder bland småföretagen och visar på en mycket stark uppgång.
- **Omsättningstillväxten** i Västmanlands län har mattats av under de senaste tolv månaderna, men utvecklingen har varit något starkare än för riksgenomsnittet. Företagen förväntar sig en kraftigt ökad tillväxttakt under de kommande tolv månaderna.
- **Tillväxten av lönsamheten** i företagen i Västmanlands län har mattats av, men nedgången har varit något mildare än för riksgenomsnittet. På ett års sikt förväntas lönsamhetens tillväxttakt i länets företag öka.
- I Västmanlands län anser 63 procent av företagen att de har **goda möjligheter att expandera** på sikt, jämfört med riksgenomsnittets 67 procent. Samtidigt vill nio av tio småföretag i länet växa.
- Det främsta **tillväxthindret** hos småföretagen i Västmanlands län är bristen på lämplig arbetskraft. En betydligt större andel än i tidigare mätningar upplever även politisk oförutsägbarhet som största hinder för tillväxt.

KONJUNKTURUTVECKLINGEN I SVERIGE OCH NÄRINGSLIVET I VÄSTMANLANDS LÄN

Landets småföretag med 1–49 anställda har drabbats hårt av coronapandemin samtidigt som tillväxten föll rejält både i Sverige och omvärlden. Att konjunkturen skulle vika kraftigt nedåt förutsågs dock i fjolårets Småföretagsbarometer. Årets undersökning visar att konjunkturindikatorn föll till minus 15 jämfört med fjolårets utfall på 37. Det är den lägsta nivån i barometerns 35-åriga historia och visar på en kraftig konjunkturförsvagning under de senaste tolv månaderna. Nedgången blev dock inte lika djup som företagarna befarade ifjol då konjunkturindikatorn förväntades falla till minus 20. Det är framför allt en mildare nedgång i ordergång och omsättning som dämpade fallet medan sysselsättningen utvecklades betydligt svagare än förväntat. Företagens uppfattning om konjunkturen har gradvis blivit mindre negativ under undersökningsperioden, veckorna 10–16. Det betyder att konjunkturindikatorn steg under andra hälften av undersökningsperioden. I en delrapport vecka 13 noterades konjunkturindikatorn till minus 19, därefter har alltså uppfattningen om läget gradvis ljusnat om än från låga nivåer.

Tillväxtutsikterna för småföretagen ser betydligt mer gynnsamma ut än för ett år sedan. Här kan nämnas den ökade vaccineringen mot covid-19 och på sikt färre restriktioner, som framför allt gynnar de kontaktnära branscherna. Även finans- och penningpolitiken förväntas vara fortsatt stödjande under det närmaste året. Småföretagen förutser en stark återhämtning av konjunkturen under de närmaste tolv månaderna efter ett dramatiskt år. Den samlade konjunkturindikatorn förväntas stiga till 89. Det är den högsta nivån sedan 2011, drivet av en ökad ordergång och omsättning, även sysselsättningen väntas ta fart igen efter att ha minskat under det senaste året.

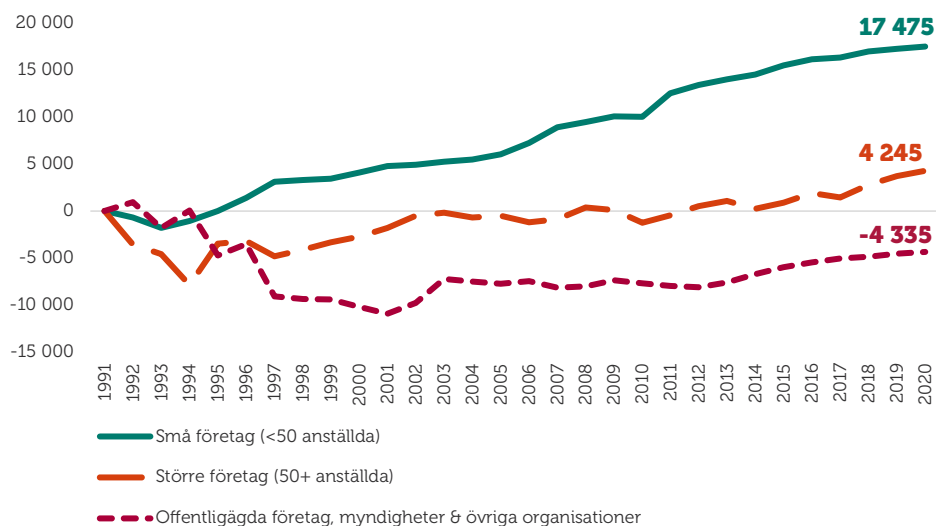
De mest expansiva framtidsplanerna finns i de större företagen, fler än 20 anställda, där den förväntade konjunkturindikatorn noteras till 148 följt av 122 för företag med 5–9 anställda och 80 i företagsgruppen med minst antal anställda (1–4 anställda). Undersökningen visar också att företag som bedriver utrikeshandel (export och/eller import) är mer optimistiska än de som inte har någon kommersiell handel med omvärlden.

Näringslivet i Västmanlands län

Västmanlands näringsliv präglas av en stark innovations- och entreprenörmiljö. Näringslivet är diversifierat med växande, framgångsrika företag av varierande typ och storlek inom olika sektorer och branscher. Entreprenörer och innovatörer både inom stora och mindre företag ses som viktiga motorer för länets utveckling. Utmärkande är att tillverkningsindustrin i länet har relativt sett många anställda i förhållande till antal företag. Till exempel har tillverkningsindustrin sex procent av alla företag i länet men 33 procent av alla sysselsatta. Detta kan förklara beroendeställningen av ett fåtal aktörer och svängningarna i konjunkturen. Västmanlands län står dock starkt inom många områden. Den högteknologiska tillverkningsindustrin är framgångsrik, framförallt inom automatisering, elkraft och metallbearbetning där det finns multinationella företag, forskningsmiljöer, starka underleverantörer och tjänsteföretag. Det är även Sveriges ledande exportlän med landets starkaste koncentration av multinationella företag. Exporten är dock koncentrerad till ett fåtal större företag. Det är också ett län med forskningsmiljöer, inom både akademi och företag, där det finns kunskap och kompetens med spets. Värdefullt utbyte sker dessutom inom länets kluster och affärsnätverk.

Figur 1 visar att de mindre, företagen med färre än tio anställda står för huvuddelen av sysselsättningstillväxten i Västmanlands län.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Västmanlands län sedan 1990 (källa: SCB)¹

¹ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas.

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN – VÄSTMANLANDS LÄN

Konjunkturindikatorn

I Småföretagsbarometern redovisar vi Västmanland läns utveckling vad gäller sysselsättning, ordergång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet. Konjunkturen för företagen i Västmanlands län försämrades dramatiskt 2008–2009. Från att år 2007 ha nått ett värde på cirka 158, bottnade index 2009 med ett värde på -23. Figur 2 visar att länet haft en vikande konjunktur sedan 2016.

I 2020 års mätning var det sammanvägda nettotalet för konjunkturindikatorn i länet 9 och Västmanland läns konjunkturläge var svagast i landet. Årets nettotal är -8 vilket därmed visar på ett försämrat konjunkturläge i länet under de senaste tolv månaderna, ett tapp på totalt 17 indexenheter. Västmanlands län placerar sig trots det över riksnittets nettotal -15 i årets Småföretagsbarometer. Nedgången i konjunkturen har därmed inte varit lika brant som i riket som helhet, men Västmanland mäter sin lägsta konjunkturindikator sedan finanskrisen 2008 – 2009.

Även om företagens mycket låga förväntningar i fjolårets rapport har införlivats blev utfallet av årets konjunkturindikator betydligt mer positiv än företagets prognoser. Stor oro och ovisshet kring spridningen av covid-19 och dess effekter på företagande och svensk ekonomi resulterade i att företagen i fjolårets rapport trodde på en negativ tillväxttakt till ett nettotal på -66.

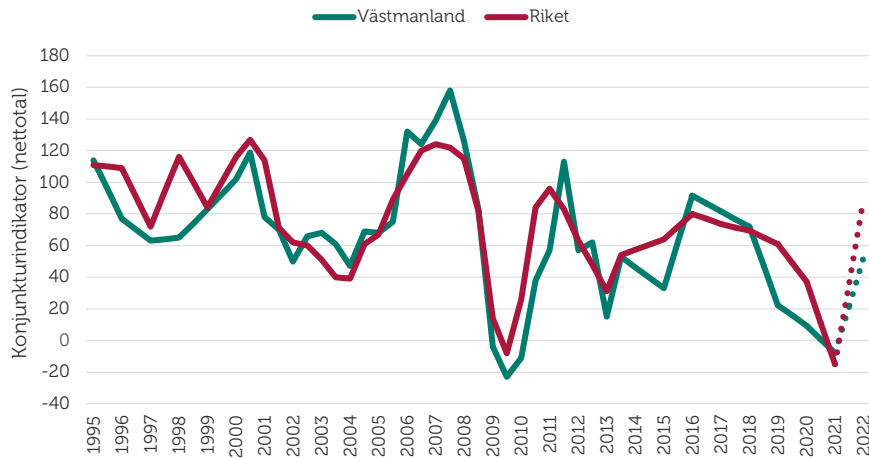
Efter mer än ett år med coronapandemin är företagens förväntningar för det kommande året mycket optimistiska. Deras sammanvägda prognoser gällande sysselsättning, ordergång och omsättning visar en kraftig uppgång till en konjunkturindikator på nettotalet 52. Ett sådant utfall skulle innebära en uppgång med 60 indexenheter jämfört med resultatet för årets mätning. Motsvarande utveckling för riksnittet är ett förväntat nettotal på 89. Vaccineringen mot covid-19, fortsatta finanspolitiska stimulanser och en ljusare omvärldskonjunktur bidrar sannolikt till småföretagens optimism.

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

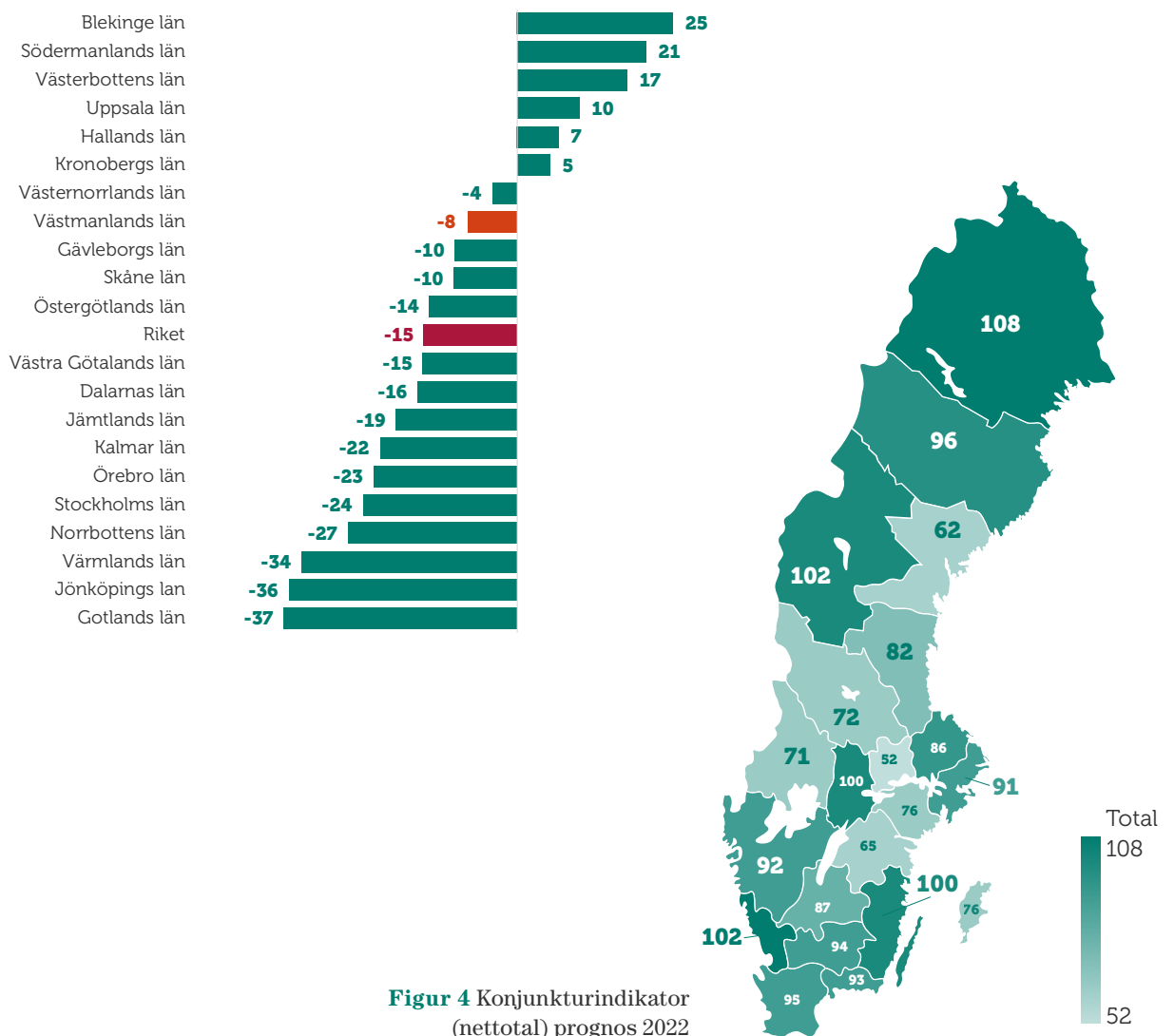
Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (nettotal) i Västmanlands län och riket 1995–2021

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (nettotal) 2021

Sysselsättning

Sysselsättningen bland företagen i Västmanlands län har minskat under de senaste tolv månaderna och ligger nu på en negativ nivå. Detta innebär att det är en större andel företag som minskat sin personalstyrka än andelen företag som har ökat den under det senaste året. Totalt har 14 procent av företagen ökat sin personalstyrka medan 17 procent har minskat antalet anställda i verksamheten. Detta resulterar i ett netttotal på -3, vilket ska jämföras med nettototal 3 i fjolårets rapport. Länets netttotal för sysselsättningsutvecklingen ligger strax över riksnittets netttotal -4.

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen, det vill säga att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

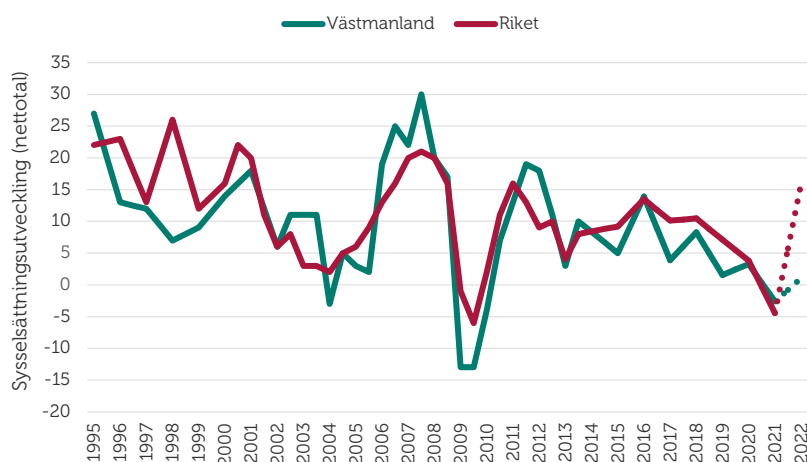
Prognosen i fjolårets rapport var att sysselsättningsutvecklingen skulle mattas av till ett netttotal på -9. Även om tillväxttakten ligger på en låg nivå blev utfallet bättre än vad företagen förväntade sig då. Pandemin och efterföljande restriktioner för att minska smittspridningen har drabbat näringslivet hårt. Särskilt besöksnäring och konsumentnära branscher men även industri- och tillverkningssektorn har upplevt stopp av produktion och leveranser till följd av pandemin, vilket har gett avtryck i småföretagens sysselsättningsutveckling.

Krisen är ännu inte över, men nu ser småföretagen ljuset i tunneln. Trots osäkerhet kring pandemin med risk för ytterligare eller långvariga restriktioner för att begränsa smittspridningen är de positiva om sysselsättningsutvecklingen för det kommande året. Förväntningarna är att tillväxttakten i sysselsättningen ska öka bland småföretagen i länet till ett netttotal på 1. Företagen i Västmanland har den mest försiktiga prognosen för sysselsättningsutvecklingen jämfört med landets övriga län. I riket som helhet är förväntningar ett netttotal på 16.

Det kan vara värt att notera att småföretagens optimistiska anställningsplaner till viss del speglar den djupa kris som många företag befunnit sig i, med personalneddragningar och permitteringar som följd. Optimismen i årets undersökning är därmed delvis en återgång till mer normala förhållanden, vilket innebär att anställningsplanerna till stor del kan tolkas som återanställning snarare än nyanställning.

Sett till resultaten för hela riket finns det inom såväl handel, transport, hotell och restaurang, som inom tillverkning och byggverksamhet en övervikt av företag som tror att sysselsättningen kommer öka. De mest optimistiska sysselsättningsplanerna finns i företag med 20–49 anställda, medan de minsta företagen med 1–4 anställda är något mer försiktiga. Resultaten visar också att småföretag som bedriver internationell handel är mer optimistiska om sysselsättningen. Dessa uppfattningar är sannolikt representerade även bland företagen i Västmanlands län.

Figur 5 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Västmanlands län och riket 1995–2021

Orderingång

Tillväxttakten för orderingången i Västmanland läns företag har mattats av för fjärde året i rad, från fjolårets netttotal -2 till -3 i årets Småföretagsbarometer. Motsvarande netttotal för rikssnittet är -7. Totalt uppger 34 procent av småföretagen i länet att orderingången har ökat, medan 37 procent haft en minskad orderingång. Utfallet blev därmed betydligt högre än vad länets företag förväntade sig vid förra årets mätning, i vilken företagens prognos var en minskad tillväxttakt till nettotalet -39.

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Prognosen för orderutvecklingen de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av den optimism som råder bland småföretagen och visar på en ökad tillväxt i företagens orderingång. Bland företagen i länet tror 36 procent att deras orderingång kommer öka, medan 15 procent förväntar sig att den minskar. Det förväntade nettotalet för orderingången under det kommande året blir därmed 21. Motsvarande netttotal för rikssnittet är 36.

Figur 6 Orderutveckling (netttotal) i Västmanlands län och riket 1995–2021

Tackat nej till order

När tiden inte räcker till, om finansiering till nödvändiga investeringar eller personal saknas kan många företag behöva tacka nej till order. I Västmanlands län har 35 procent av länets företag tackat nej till order under det senaste året, vilket är en högre andel än fjolårets 29 procent. Västmanlands län placerar sig strax över rikssnittet som är 33 procent.

Precis som i övriga Sverige är den främsta anledningen till att företagen tackat nej till order att de redan har mer att göra än vad de hinner med. I länet anger 47 procent av företagen detta som främsta anledning, vilket är högre än fjolårets 37 procent. Motsvarande andel för rikssnittet är 51 procent. Kapacitetsbristen är således påtaglig i både länet och i riket som helhet.

Som tidigare år, och i likhet med riket som helhet, är även arbetskraftsbrist en betydande anledning till att företagen tackar nej till order. Som vi kommer att redogöra för längre fram upplever många företag i Västmanlands län kompetensbrist som det främsta hindret för tillväxt. Detta kan förklara varför arbetskraftsbristen i form av exempelvis kompetens- och matchningsproblematik samt att företagen redan har mer att göra än vad de hinner med anges som huvudorsaker till att de tackat nej till order.

Alternativet "annan anledning" kan exempelvis vara att lönsamheten inte är tillräcklig i uppdraget eller att det är brist på råvara eller materiel hos företaget för att möta uppdraget.

Figur 7 Huvudorsaken till att företag har tackat nej till order under de senaste 12 månaderna

Omsättning

Omsättningstillväxten i Västmanlands län har mattats av under de senaste tolv månaderna, vilket gör att nettotalet minskat från 8 ifjol till -2 i år. Årets Småföretagsbarometer visar att omsättningen har ökat hos 39 procent av företagen i länet medan den har minskat hos 41 procent under det senaste året. Som illustreras i figur 8 har nedgången i omsättningstillväxten inte varit lika brant i länet som för riket som helhet, vars nettotal är -4.

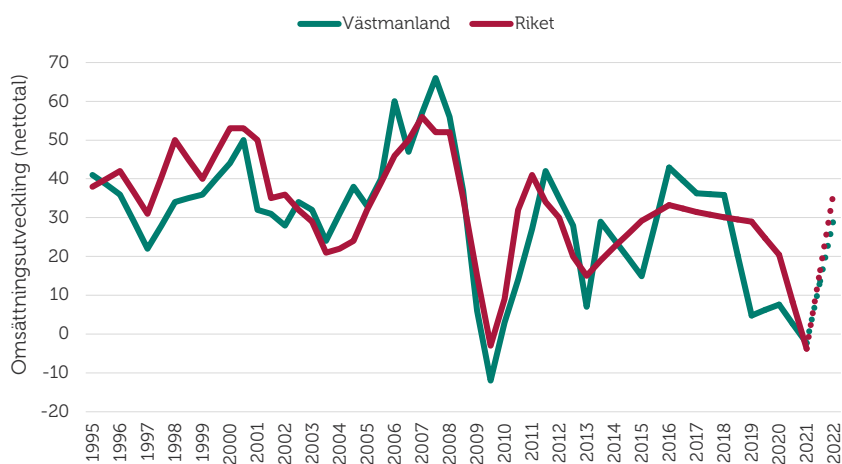
Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

När coronapandemin slog till under 2020 såg många företag att efterfrågan på deras varor och tjänster minskade snabbt, vilket avspeglades i företagens prognoser för det kommande året. I fjolårets rapport förväntade sig därför företagen en avmattad omsättningstillväxt under de kommande tolv månaderna med ett förväntat nettotal på -18. Med årets nettotal -2 ser vi att nedgången blev betydligt lägre än företagen förväntade sig ifjol. Andelen företag som har haft en minskad omsättning är ungefär på samma nivå som företagen förväntade sig i fjolårets rapport, men det sammanlagda nettotalet i årets rapport dras upp tack vare att fler företag än väntat haft en ökad omsättning.

Precis som för sysselsättningen och orderutvecklingen är prognosen för omsättningsutvecklingen de kommande tolv månaderna mycket optimistiskt bland länets småföretag. Företagen tror på en stark återhämtning. 44 procent av företagen förväntar sig en ökad omsättning, medan 14 procent förväntar sig att den minskar. Detta ger ett förväntat nettotal på 30. Motsvarande nettotal för rikssnittet är 37.

Det ska dock påpekas att den förväntade omsättningsökningen sker från låga nivåer och det är för tidigt att bedöma hur mycket av omsättningsfallet i kronor räknat som kan återhämtas under det närmsta året. Osäkerhet kring smittspridningen kvarstår som en reell nedåtrisk i bedömningen.

Figur 8 Omsättningsutveckling (netttotal) i Västmanlands län och riket 1995–2021

Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter till att växa genom investeringar och nyanställningar är delvis kopplade till lönsamhetsutvecklingen. Tillväxttakten har i årets Småföretagsbarometer mattats av och nettotalet har minskat till 2 från fjolårets nettotal 13. Totalt har 34 procent av företagen haft en ökad lönsamhet under de senaste tolv månaderna, medan den minskat för 32 procent. Motsvarande nettotal för riksgenomsnittet är -4.

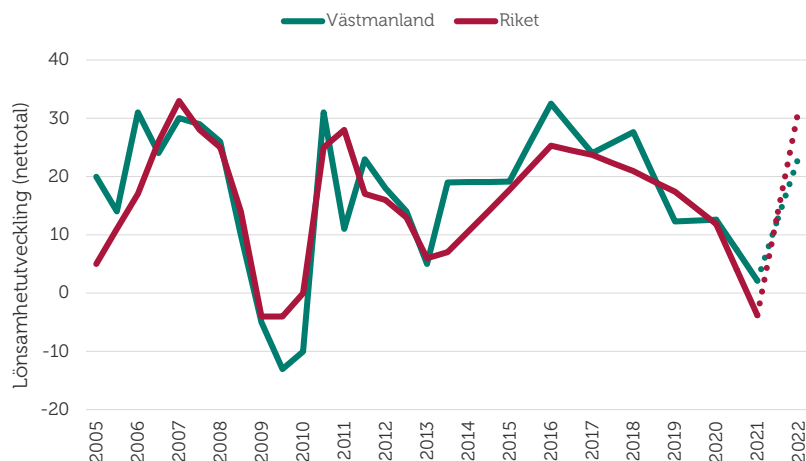
I fjolårets rapport hade småföretagen i länet låga förväntningar på lönsamhetsutvecklingen för de kommande tolv månaderna, sannolikt till följd av osäkerhet kring vilka effekter coronapandemin skulle kunna ha på företagen. Prognosen var då en avmattad lönsamhetsutveckling till nettotalet -17. Utfallet blev därmed betydligt bättre än vad företagen i länet förväntade sig. En tuff kostnadskontroll och snabb anpassning till förändrade villkor utifrån coronapandemins effekter kan ha påverkat utfallet i många verksamheter. Även de stöd som riktats till näringslivet kan ha bidragit till att lönsamheten upprätthållits i vissa företag, trots att stora delar av verksamheten varit kraftigt påverkad.

På ett års sikt förväntas nettotalet för lönsamheten bland Västmanland läns småföretag öka till 24 vilket är lägre än riksgenomsnittets förväntningar (nettotal 32). Bland länets företag tror 36 procent på en högre lönsamhet medan 12 procent tror att den blir lägre under det kommande året.

För riket som helhet finns det en bred samsyn om en förbättrad lönsamhet även på branschnivå. Såväl industri- som tjänstesektorn ser mycket positivt på utvecklingen det kommande året. Tjänsteföretag som påverkats stort av pandemin är positiva om utvecklingen framåt och inom hotell och restaurang, utbildning samt kultur räknar cirka hälften av företagen med förbättrad lönsamhet det närmaste året.

Även om den ekonomiska återhämtningen går snabbt är det troligt att företagens faktiska utveckling av lönsamheten kommer vara lägre än förväntat. Exempelvis kan kompetensbrist och priskonkurrens pressa lönsamheten och företagen tenderar att överskatta lönsamhetsutvecklingen. En svagare konjunkturutveckling till följd av kvarvarande restriktioner och smittspridning, ökade omvärldsrisiker och en ökande konkurrens kan bidra till att lönsamheten utvecklas mindre positivt än förväntat.

Figur 9 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Västmanlands län och riket 2005–2021

Företagens prisförväntningar

Företagens planer på eventuella prishöjningar ligger på en något högre nivå än förra året. I länet förväntar sig 30 procent av företagen att deras försäljningspriser kommer öka under det kommande året. Det är lägre än riksnittet på 39 procent och högre än i fjol då motsvarande andel var 26 procent. I fjolårets rapport vek förväntningarna om prisutvecklingen brant nedåt, sannolikt till följd av småföretagens osäkra och försiktiga prognoser. Ett svagt konjunkturläge innebar svårigheter för företagen att höja sina priser. Givet årets positiva prognoser och en utbredd förhoppning om återhämtning återgår företagens förväntningar till att deras försäljningspriser i hög grad kan öka.

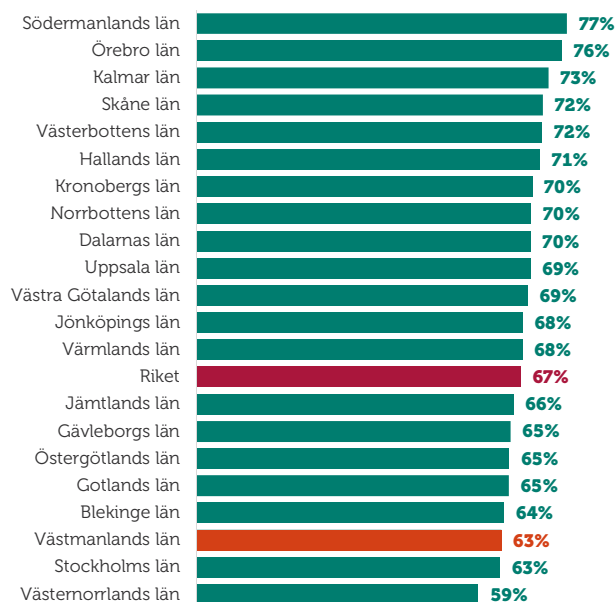
Det stigande resursutnyttjandet skapar förutsättningar för en uppgång i priserna samtidigt som det är rimligt att anta att kostnadstrycket kan stiga relativt långsamt.

I ett scenario med snabbare återhämtning kan det uppstå utbudsbegränsningar på grund av brist på personal eller problem med leveranser av varor. Detta som skulle kunna driva upp löner och priser. I ett scenario med långsammare återhämtning väntas företagen istället i större utsträckning hinna anpassa sysselsättningen och bygga lager för att kunna möta den mer långsamt stigande efterfrågan. Effekten av detta skulle då kunna bli lägre lönetryck och en lugnare prisutveckling.

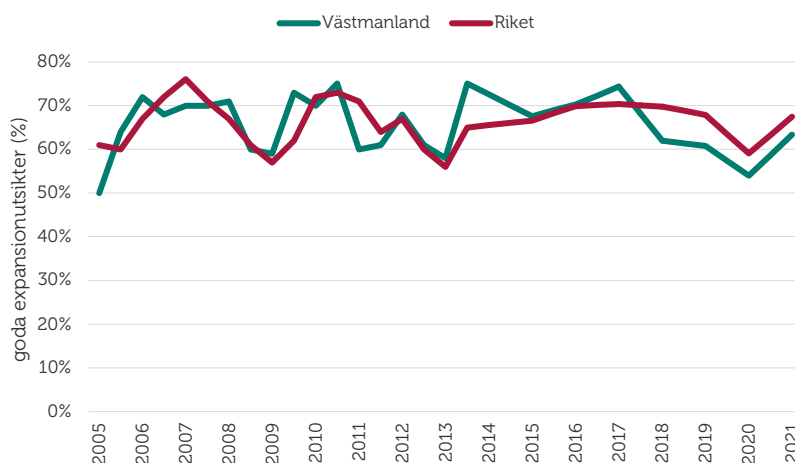
EXPANSIONSUTSIKTER OCH HINDER FÖR EXPANSION

Ett återkommande och glädjande resultat i Småföretagsbarometern är att småföretagen ser fortsatt goda möjligheter att expandera. Företagen i Västmanlands län upplever dock något sämre möjligheter att växa framöver jämfört med riksnittet: 63 procent jämfört med 67 procent för riket som helhet, se figur 10. Samtidigt vill nio av tio företag i länet växa. I figur 11 ser vi att expansionsutsikter för länets företag, likt riksgenomsnittet, är uppåtående.

Figur 10 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2021

Figur 11 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Västmanlands län och riket 2005–2021

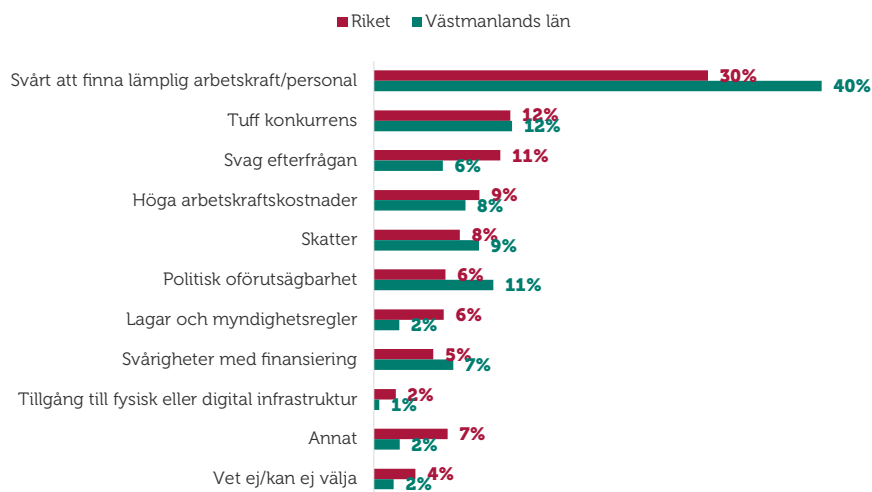

Det är relativt enkelt att starta företag i Sverige, men inte alltid lika lätt att få företaget att växa och bli framgångsrikt. Det finns många svårigheter och hinder som hämmar företagarnas jobb- och välfärdsskapande. Det gäller till exempel småföretagens konkurrenssituation, samt konkreta hinder som kostnaderna för att anställa och möjligheten att hitta nya medarbetare med rätt kompetens.

Det främsta tillväxthindret är bristen på lämplig arbetskraft, ett hinder som har ökat markant trots en svagare arbetsmarknad. I årets undersökning uppger 40 procent av företagen det svaret, vilket nästan är en fördubbling från fjolårets 22 procent. Även tidigare mätningar bekräftar att svårigheterna att hitta lämplig arbetskraft utgör ett betydande hinder för tillväxt. Problemen med kompetensbrist och matchning på länets arbetsmarknad fortsätter därmed att vara betydande.

Politisk oförutsägbarhet som tillväxthinder för småföretagen i länet har ökat i betydelse sedan fjolårets rapport. Av länets företag uppger 11 procent detta som största tillväxthinder, jämfört med 5 procent ifjol. Ovisshet kring restriktionernas varaktighet och andra beslut för att förhindra smittspridning har gjort det svårt för företagen att kunna planera sin verksamhet. Andra vanliga tillväxthinder är tuff konkurrens och skatter. Skatter och kostnader för arbetskraft, inklusive sociala avgifter är stora kostnader för många företag som påverkar lönsamheten.

Figur 12 Tillväxthinder enligt företagen i Västmanlands län och i riket 2021 (procent)

SLUTSATSER

Coronapandemin har slagit hårt mot landets småföretag och krisen är långt ifrån över, men nu ser småföretagen ljuset i tunneln. Konjunkturläget i näringslivet har gradvis förbättrats under de senaste tolv månaderna men skiljer sig kraftigt åt mellan olika branscher. Industrisektorn går bra och får stark draghjälp från exporten och återhämtningen i omvärlden, medan konsumentnära verksamheter såsom handel, hotell och restaurang fortfarande i högre grad påverkas av restriktionerna och uppvisar en påtagligt svagare konjunktur och försämrad lönsamhet.

Småföretagsbarometern visade 2020, redan i inledningen av pandemin, ett kraftigt fall i konjunkturen. Hela 19 av Sveriges 21 län upplevde en svagare konjunktur jämfört med motsvarande mätning 2019. Samtidigt föll företagens förväntningar kraftigt för sysselsättning, omsättning och ordergång.

Årets Småföretagsbarometer visar att de dystra framtidsförväntningarna i fjol till stor del har besannats. Konjunkturindikatorn, en summering av nettotalen för svaren om sysselsättning, omsättning och ordergång, har under den senaste tolv månadsperioden sjunkit till -15 bland Sveriges småföretagare. Detta är den lägsta nivån i Småföretagsbarometerens 35-åriga historia. Avmattningen i konjunkturen för småföretagen är utbredd och nettotalet för konjunkturindikatorn är lägre i samtliga län jämfört med i fjol. Endast sex län har en positiv tillväxttakt med ett nettotal över noll.

När småföretagen blickar framåt är det emellertid med en ljusning i sikte. Företagen i Västmanlands län har optimistiska förväntningar på konjunkturutvecklingen för det kommande året. Prognosen visar ett nettotal på 52, vilket är lägre än det historiska riksgenomsnittet 76. När småföretagens förväntan på sysselsättning, ordergång och omsättning vägs samman förutser de alltså en uppgång. I takt med vaccinering och sjunkande smitta kommer restriktionerna kunna mildras, vilket kan antas ge ytterligare skjuts till konjunkturen. Detta gynnar i synnerhet de inhemska tjänstenärings som påverkats mest av pandemi och restriktioner.

Sett till riket som helhet finns det inom såväl handel, transport, hotell och restaurang, som inom tillverkning och byggverksamhet en övervikt av företag som tror att sysselsättningen kommer öka. Vaccineringen mot covid-19, fortsatta finanspolitiska stimulanser och en ljusare omvärldskonjunktur bidrar sannolikt till småföretagens optimism.

Oaktat småföretagens positiva sysselsättningsplaner kommer det att ta tid innan fler kan anställas. När verksamheten i småföretagen tar fart igen ökar normalt sett antalet arbetade timmar för befintlig personal först innan företagen väljer att nyanställa igen. Men det finns också en osäkerhet kring smittspridningen och restriktionerna som kan bidra till att många småföretag avvaktar med att nyanställa. Även fallande omsättning och pressad lönsamhet under det gångna året medför en risk att småföretagens resurser kan vara begränsade och deras sysselsättningsplaner därmed för optimistiska.

Pandemin har slagit hårt mot landets småföretag, men nu ser de ljuset i tunneln. Nu gäller det att ge Sveriges småföretag de bästa förutsättningarna för återstart. De mindre företagen och deras tillväxt kommer att vara nyckeln till Sveriges ekonomiska återhämtning efter pandemin.